

BACHELOROPPGAVE

Musikk og norsk som andrespråk i
barnehagen

Music and Norwegian as a second
language in the kindergarten

Kandidatnummer 183

BLUBACH 2018/19

Fakultet for lærerutdanning, kultur og idrett

Institutt for pedagogikk, religion og samfunnsfag

Barnehagelærerutdanning

Veileder: Øystein Kvinge

Innleveringsdato: 31.05.2019

Antall ord: 9613

Jeg bekrefter at arbeidet er selvstendig utarbeidet, og at referanser/kildehenvisninger til alle kilder som er brukt i arbeidet er oppgitt, jf. Forskrift om studium og eksamen ved Høgskulen på Vestlandet, § 10.

Abstract

This bachelor's thesis investigates how music can be used as a tool to help children acquire Norwegian as a second language in the Norwegian kindergarten. The research question is How can music be used in organized activities in the kindergarten to support children in the process of acquiring Norwegian as a second language? My research shows that music can contribute to the formation of a positive learning environment, and with that, be a positive tool for acquiring a new language. The thesis is based on a qualitative research paradigm, with interviews as my method of data collection. The informants are two pedagogical leaders from two different kindergartens. These kindergartens both have a high share of children with other native languages than Norwegian, and use music actively, and in a goal-oriented way, in the process of supporting Norwegian acquisition. Both informants had participated in a project titled "From music to a language". The thesis touches topics such as the staff's musical attitude, and how it affects both their own, and the children's participation in organized music groups. The study also shows how music can help children with other primary languages build positive and strong relations to other children, and adults.

Innholdsfortegnelse

Abstract	1
1.0 Innledning	4
1.1 Bakgrunn for valg av tema	4
1.2 Oppgavens oppbygging	5
2.0 Teori	5
2.1 Hva er musikk	5
2.2 Musikk, språk og hjerneforskning	6
2.3 Det doble dilemmaet	7
2.4 Språkets musikalitet	7
2.5 Å tilegne seg norsk som et andrespråk	8
3.0 Metode	9
3.1 Valg av metode.....	9
3.2 Intervju.....	10
3.3 Valg av informanter	10
3.4 Etiske hensyn	11
3.5 Datainnsamling.....	11
3.6 Bearbeiding av data.....	12
3.7 Kritikk.....	13
3.7.1 Kildekritikk	13
3.7.2 Metodekritikk	13
4.0 Empiri	13
4.1 Musikkksamling	14
4.2 Etterutdanning i personalet.....	16
4.3 Deltakelse	17
5.0 Drøfting	19
6.0 Oppsummering	24
7.0 Litteraturliste	25
8.0 Vedlegg	28
8.1 Vedlegg 1: Informasjon/samtykkeskjema	28
8.2 Vedlegg 2: Intervjuguide.....	29

1.0 Innledning

1.1 Bakgrunn for valg av tema

Jeg har i min bacheloroppgave valgt å skrive om temaet musikk og språkutvikling. I min oppvekst har musikk vært en stor del av hverdagen, da det også var en stor del av mine foreldres oppvekst. Dermed er musikk noe som både jeg og min familie verdsetter høyt, og som vi har brukt mye fritid på. Og da også en viktig bakgrunn for mitt valg om å starte på barnehagelærerstudiet. Musikk har alltid vært min primære hobby, og var dermed også et naturlig interessefelt inn i studiet. Jeg fikk også via faget språk, tekst og matematikk en interesse for språk, og ble veldig nysgjerrig på hvordan disse to hang sammen. Ifølge utdanningsdirektoratet er per 2017 rundt 17% av barna i den norske barnehagen minoritetsspråklige, dette utgjør rundt 48 700 barn (Utdanningsdirektoratet, 2018, s. 3). Altså er barn med et minoritetsspråklig morsmål, en relativt stor gruppe i barnehagen i dag.

I rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver, står det at barna i barnehagen skal få estetiske erfaringer med kultur og kunst i ulike former, og at det skal være organisert på en måte som gir barna anledning til fordypning, progresjon og utforsking. Ifølge rammeplanen omfatter «kunst og kultur» billedkunst, kunsthåndverk, musikk, språk, drama, dans, litteratur, arkitektur, film og design (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 50-51).

I kapitlet om kommunikasjon, språk og tekst, står det at barnehagen skal bidra til at barna får leke, improvisere og eksperimentere med lyder, rytmer, ord og rim. Samt at de skal få oppleve spenning og glede ved blant annet sang (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 48)

Altså blir det bekreftet i rammeplanen, at det finnes en sammenheng mellom musikk og språkarbeid, ved at sang, rytme og lyder omtales i kapitlet om språk, kommunikasjon og tekst. Derimot opplevde jeg at det ikke ble vektlagt like mye som jeg skulle ønske i studieløpet, som også er noe av bakgrunnen for mitt valg av tema. I alle mine praksisperioder har jeg møtt syngende barn. Og jeg la særlig merke til at de sosialt usikre barna, sang mye. Derfor vil jeg påstå at det å synge er en naturlig del av barnas egen kultur.

Jeg visste altså tidlig i studieløpet, at jeg hadde lyst til å skrive om musikk og språkutvikling. Jeg valgte å vinkle det inn mot norsk som andrespråk, etter at jeg ble tipset om en musikkforsker ved NTNU; Nora Bilalovic Kulset, som nylig hadde utgitt en bok om samme tema, med fokus på barnehagen. I praksis møtte jeg en gutt på ca 1.5 år, med et annet

«hjemmespråk» enn norsk. Han bablet mye, slik mange på hans alder gjerne gjør, og jeg ble fortalt av de ansatte at de var usikre på hvor mye norsk han forsto. En dag satt vi ved frokostbordet, og han bablet som vanlig, helt til han begynte å synge «bæ, bæ, lille lam» på ganske godt norsk. Dette fascinerte meg veldig, og gjorde meg enda mer interessert i dette temaet.

På bakgrunn av dette, ble min problemstilling: Hvordan kan barnehagen bruke musikk i organisert arbeid med utvikling av norsk som et andrespråk i barnehagebarn?

1.2 Oppgavens oppbygging

Første del av denne oppgaven handler om de teoretiske aspektene ved både musikk og språk. Denne delen er delt inn i fem underkapitler: Hva er musikk?, Musikk, språk og hjerneforskning, det doble dilemmaet, språkets musikalitet og å tilegne seg et andrespråk. Her har jeg benyttet meg av relevant litteratur, med hovedvekt på Nora Kulset sin forskning, samt relevant litteratur som omhandler barns språkutvikling. Neste del handler om metode, og hvordan jeg har brukt kvalitativ metode, og intervju for å samle inn data til å svare på problemstillingen. Kapittel 4 er en empiridel, hvor jeg fremhever de mest sentrale funnene jeg gjorde i datainnsamlingen, før jeg i kapittel 5 drøfter denne opp mot teorien for å se om det finnes en sammenheng, eller et hold i det teorien sier, og det informantene beskriver som den reelle hverdagssituasjonen i deres barnehager. Til slutt henter jeg fram problemstillingen min, hvor jeg vil trekke en konklusjon på bakgrunn av empirien og drøftingen.

2.0 Teori

2.1 Hva er musikk

Musikk er ifølge store norske leksikon, som menneskelig ytringsform, trolig like gammelt som mennesket selv (Ledang & Sundberg, 2019). I dag ser en ofte på musikk som underholdning, men ifølge musikkforsker Nora Kulset, var musikk originalt en funksjon for å markere sitt revir, eller knytte bånd mellom mor og nyfødt baby (Kulset, 2015, s. 25). I sine studier om musikk og andrespråk, omfatter Kulset begrepet musikk om alt som omfatter sang, rim og regler, dans og bevegelse, og hun hevder at de henger uløselig sammen (Kulset, 2015, s. 20).

2.2 Musikk, språk og hjerneforskning

Det finnes mye forskning som peker på at musikk gjør det enklere for oss å tilegne oss et språk. Hvorfor lærer barn alfabetet raskere når en setter en rytme på den lange bokstavrekka? Spør Nora Kulset som et eksempel på dette. Musikk aktiverer store deler av hjernen, og kan dermed være nyttig i språktilegnelse. (Kulset, 2015, s. 39)

Tilegnelse av et nytt språk handler i all hovedsak om læring, og for å oppnå optimal læring må motivasjonssystemet i hjernen aktiveres. Dette systemet består av oppmerksomhet, følelser/engasjement og overordnet planlegging og vilje/styring. Eir & Gregersen skriver at hos små barn er det oppmerksomhet og følelser/engasjement som skaper motivasjon, mens overordnet planlegging og vilje/styring gjør seg mer gjeldende etterhvert som vi blir eldre (Eir & Gregersen, 2002, s. 190). Altså avhenger barns læring av at de er engasjerte i det som eventuelt skal læres. Kulset omtaler musikk som en enkel måte å fange menneskers oppmerksomhet på, og hevder videre at for å holde på denne oppmerksomheten, gjelder det å holde hjernen i «godt humør» (Kulset, 2015, s. 39).

Minner, hukommelse og følelser blir behandlet i de limbiske strukturene i hjernen, og omfatter tre deler: amygdala, som bestemmer hvilke minner som skal lagres hvor, det antas at dette avgjøres ut fra størrelsen på den følelsesmessige reaksjonen en hendelse starter. Amygdala kalles også «vår følelsesmessige hukommelse». Hypotalamus, har ansvaret for å koordinere våre emosjonelle reaksjoner, eller følelsesutbrudd. Og hippocampus, som skaper kortidsminner, som senere kan lagres som langtidsminner, som hippocampus igjen kan hente fram ved behov. De limbiske strukturene har mye med emosjonelle responser å gjøre, som igjen forteller at det ligger mye følelser i det å lære nye ting. Om de limbiske strukturene ikke er i godt humør, blir det problematisk for hjernen å være åpen for ny kunnskap (Kulset, 2015, s. 40-41).

Kulset skriver at gjennom sang og musikk, kan en, metaforisk sett «lure språk inn i hjernen». Hun hevder at musikk har påvirkningskraft over tempo, humør og energinivå i læringsprosesser. På 70-tallet presenterte en hjerneforsker funn på at innlæring foregår best når hjernens aktivitet er på alfabølgenivå, altså avspent konsentrasjon. Kulset hevder at musikk skaper et følelsesmessig engasjement, og har påvirkningskraft over tempo, humør og læringens energinivå. Og det kan antas at hjernen innstilles på alfabølgenivå på grunn av den

lekende og avspente situasjonen når vi har det gøy med musikken, og dette fører til at ordene kommer inn av seg selv med riktig rytme. Altså kan hjernen «glemme» at den egentlig tar inn et nytt språk (Kulset, 2015, s. 44).

Musikk er noe vi alle har et eller annet forhold til, og jeg vil tro at for de aller fleste, er dette forholdet positivt. Kulset skriver at musikk er en stor kilde til glede og velvære, og at forskning viser til en stor økning i «kjærlighetshormonet» oksytocin når vi synger sammen (Kulset, 2015, s. 78). Oksytocin har og blitt påvist at har betydning for sosial tilknytning og tillitsetablering (Berg, 2018). Altså kan det å synge sammen med barn, gjøre til både sterkere tilknytning barn imellom, men og en sterkere relasjon mellom barn og voksne.

2.3 Det doble dilemmaet

Tabors «doble dilemma», eller «The double bind» er en situasjon Kulset trekker frem som noe enhver form for språklæring befinner seg i. Det handler om at for å kunne lære et nytt språk må et barn bli inkludert sosialt, men får å kunne bli sosialt inkludert, må en kunne noe språk (Tabors, referert i Kulset, 2015, s. 54). Ved å etablere kontakt og lek med barn med majoritetsspråklig morsmål kan en tilegne seg målspråket raskere, men dette er en stor utfordring. Ofte blir barna som har norsk som andrespråk ikke den samme tilgangen til leken, og ender dermed ofte opp med språkfattige roller som baby og hund, eller får en destruktiv atferd som kan støte bort andre barn. Musikk kan fungere som en metode for å bryte dette dilemmaet. Kulset hevder at musikken gir trygge rammer som gjør at alle vet hva de skal gjøre, da musikk er så internasjonalt som det er, dette bidrar til en sosialisering som kan knytte nye bånd (Kulset, 2015, s. 54). Gjennom sitt feltarbeid erfarte hun at musikken er en arena hvor barn tar kontakt med hverandre, selv om de ikke kan samme språk. Dermed kan en bryte dette dilemmaet som igjen kan føre til at barna blir mer inkludert i lek, som igjen vil øke språktilegnelsen (Kulset, 2015, s. 97).

2.4 Språkets musikalitet

Aalberg og Semundseth (2008) skriver i boka «*Grunnleggende læring i et stimulerende miljø i barnehagen*» om hvordan norsk-, og musikkfaget har mange krysningsspunkt. For eksempel påpeker de at vi sorterer uttrykk gjennom dynamikk, rytme, artikulasjon, form og frasering, både når vi snakker, og når vi synger. For eksempel kan antall stavelser i et ord sammenliknes med rytme, ordet *eple* for eksempel, har en annen rytme enn ordet *appelsin* da sistnevnte har

flere stavelser. Altså er et språk fullt av rytme (Aalberg & Semunseth, 2008, s. 97). Kulset skriver at når en bruker språk gjennom å synge eller å framsi regler, øver en på ulike deler i språket. Om en igjen tar opp eksemplet med stavelser, kan musikk gjøre det enklere å forstå en frases naturlige fraseringer og trykk gjennom sangtekster (Kulset, 2015, s. 62). Kulset skriver og at musikk er en uvurderlig ressurs i naturlig innlæring av prosodi, som handler om lyders varighet, trykk, tonelag, rytme og intonasjon. Hun skriver at i en sang vil alle ord bli gitt såkalt riktig språkmelodi, fordi melodiens rytme i stor grad betoner språket riktig. Altså blir det ikke mulig å betone noen ord feil, da sangens rytme har fast oppsett (Kulset, 2015, s. 63).

2.5 Å tilegne seg norsk som et andrespråk

Barn med en fremmedspråklig bakgrunn kan ifølge Giæver ikke betraktes som en ensartet gruppe, da de har ulik kjennskap til det norske språk, utviklingen skjer i ulike tempo, og de har ulike metoder (Giæver, 2014, s. 63). En vanlig oppfatning om det å skulle lære seg et nytt språk, er at barn lærer et andrespråk lettere enn hva voksne gjør. Anne Høigård kaller dette en myte, da det ikke finnes noen forskning som tilsier at dette stemmer. Derimot viser forskning at barn i mye større grad utvikler et her-og-nå språk, som gjør de i stand til å kommunisere på en aldersadekvat måte mye raskere enn voksne, som trenger et langt større ordforråd for å kunne kommunisere på sitt nivå (Høigård, 2013, s. 211-212). Giæver hevder at det å utvikle et andrespråk er en relativt komplisert prosess som også må ses innenfor den nordiske barnehagetradisjonens helhetlige syn på læring, hvor lek, læring og omsorg ses i sammenheng (Giæver, 2014, s. 63). Giæver (2014) hevder videre at barn har ulike reaksjoner på det å møte det norske språk i barnehagen. Noen barn begynner å prøve ut det nye språket med en gang, mens andre kanskje velger å lytte i en periode før de prøver seg frem. Giæver hevder det viktigste for oss i barnehagen er å tilrettelegge for at barna skal få lyst til å lære seg, og bruke det norske språk, og samtidig anerkjenne at de kan et annet språk også. Videre hevder hun at de ansatte må fokusere på å styrke minoritetsspråklige barns tilknytning og tilhørighet i barnehagen, slik at de kan ta inn et nytt språk (Giæver, 2014, s. 62). Tidligere i boka *«Inkluderende språkfelleskap i barnehagen»*, hevder hun at musikk gir en allsidig språkarena, som kan være gunstig for barn med et minoritetsspråklig morsmål (Giæver, 2014, s. 37). Det å skape musikk, eller å lytte, er en måte å uttrykke kroppslige og musikalske væremåter på. Den type aktiviteter kan ifølge Vist, bidra til at barn får opplevelser som

løsriver seg fra et krav om norskspråklig kompetanse. Det gir barn mulighet til å mestre, og til å delta på likeverdige arenaer (Vist, referert i Giæver 2014 s. 37)

I spørsmålet om hva som fremmer språkutvikling best, hevder Høigård (2013) at det særlig er fire typer aktiviteter som fremmer denne utviklingen, og musiske aktiviteter er en av disse. Hun hevder at grunnlaget for språket ligger i de musiske grunnelementene rytme, bevegelse og lyd. Hun hevder og at disse musiske aktivitetene, som utgjør summen av alle de musikalske elementene (Bjørkvold, 2014, s. 17), ikke utføres på bakgrunn av at barna skal lære seg et språk, men at det er et middel for samspill, hvor barna trer inn i et fellesskap, samtidig som at de blir medskapere av dette fellesskapet (Høigård, 2013, s. 232). Dette viser også til hvorfor musikk er en god måte å bryte det doble dilemmaet som ifølge Kulset gjør seg gjeldene i all språktilegnelse (Kulset, 2015, s. 86).

I dette kapitlet har jeg gjort et utvalg av teori relevant for min problemstilling. I kapittel 4.0 og 5.0 vil jeg analyse og drøfte funn jeg har gjort gjennom datainnsamling, hvor formålet vil være å undersøke hvorvidt denne teorien, altså forskningen andre allerede har gjort, gjør seg gjeldende i det informantene beskriver som sin barnehagehverdag. I neste kapittel vil jeg gå dypere inn på metoden jeg har benyttet meg av for å få adgang til feltet, hvordan jeg har samlet inn data, og hvordan den ble bearbeidet.

3.0 Metode

3.1 Valg av metode

En metode er en fremgangsmåte, for å komme frem til nye kunnskap, og løse problemer. Alle midler som tjener dette formålet, kan kalles en metode (Vilhelm Aubert, 1985, s. 196, i Dalland, 2017, s. 50). Det vil si at jeg må finne den fremgangsmåten som på best mulig måte vil gi meg mulighet til å besvare min problemstilling. Jeg har valgt å bruke kvalitativ metode, som tar sikte på å fange opp tanker og meninger, som ikke kan tallfestes, eller måles. Det handler om å gå i dybden og opprette et jeg-du-forhold mellom forsker og undersøkelsesperson. (Dalland, 2017, s. 52-53). Min problemstilling er konstruert på en måte som tilsier at det egner seg best for en kvalitativ metode. Jeg ønsker å finne ut av hvordan en kan bruke musikk i arbeid med norstilegnelse i barnehagen. Altså er min problemstilling ikke egnet for en kvantitativ metode, hvor data blir gitt i form av målbare enheter (Dalland, 2017,

s. 52). Jeg har dermed valgt en metode som vil gi meg best mulige forutsetninger for å besvare min problemstilling.

3.2 Intervju

Jeg har valgt å bruke intervju som metode for datainnsamling, for å kartlegge informantens personlige erfaringer, meninger og synspunkter rundt min tematikk og problemstilling. Det kvalitative forskningsintervju har som formål å få tak i intervjupersonens egne beskrivelse av den livssituasjonen informanten befinner seg i. Altså å beskrive og forstå sentrale temaer i informantens daglige liv slik de selv opplever det. Intervjuet er rettet mot ens livsverden, og ens forståelse av den. (Dalland, 2017, s. 66). Jeg har valgt å gjennomføre enkeltintervjuer med en intervjuguide som grunnlag (se vedlegg 2). En intervjuguide har som formål å være veiledende gjennom et intervju. Den skal brukes som hjelp til å huske temaene som skal tas opp, men selve intervjuet bør ha et vektlagt samtalepreg, derfor bør ikke spørsmålene i guiden følges slavisk, da dette også øker risikoen for å motta korte svar, som ikke nødvendigvis forteller så mye om det jeg ønsker å vite mer om. Ved å ha en intervjuguide som grunnlag, blir det lettere å være fleksibel i samtalen med informantene. Jeg som intervjuer skal skape forutsetninger for at informanten ønsker å fortelle, og ifølge Dalland, er sannsynligheten for spontane, levende, utfyllende og uventede svar større, etter graden av åpenhet i intervjusituasjonen. (Dalland, 2017, s. 78). I min intervjuguide har jeg lagt vekt på å ha så store, men spesifikke, og åpne spørsmål som mulig, for å få innblikk i flest mulig erfaringer og synspunkter rundt min problemstilling. Jeg vil og bruke lydopptak som hjelpemiddel, for å sørge for at all informasjon informanten kommer med, blir fanget opp korrekt og ordrett.

3.3 Valg av informanter.

I mitt arbeid for å finne informanter har jeg lagt ned noen kriterier. Jeg vil intervju pedagoger, eller pedagogiske ledere i barnehager som bevisst benytter seg av musikk som metode for norsktilegnelse hos barn med fremmedspråklig morsmål, altså må avdelingen/barnehagen ha en barnegruppe som er sammensatt av barn med ulike språkbakgrunner. For å finne disse pedagogene har jeg tatt utgangspunkt i barnehager som var deltakere i prosjektet «Fra musikk til språk». Dette er et prosjekt med målsetting om å styrke en flerkulturell pedagogikk, hvor språklæring skjer i tilknytning til kunstfaglige aktiviteter. I søknadsinvitasjonen skrevet i 2015 står det at deltakelse i prosjektet vil gi barnehagen en

mulighet til å styrke hele personalets kompetanse om hvordan og hvorfor musikk og kunstfaglige aktiviteter fungerer som et gunstig hjelpemiddel for den som skal lære et nytt språk (Bergen kommune, 2015). Om lag 40 barnehager i bergensområde deltok i dette prosjektet. Ved å bruke informanter blant deltakere i dette prosjektet gjør jeg et strategisk utvalg, som handler om at en velger intervjupersoner en mener har bestemte kunnskaper eller erfaringer (Dalland, 2017, s. 74). Det finnes ingen oversikt over de barnehagene som deltok i prosjektet ute offentlig, derfor tok jeg kontakt med prosjektledere og gjennom kommunens organ, med forespørsel om tips til barnehager jeg kunne kontakte. I tillegg tok jeg direkte kontakt med en barnehage som ble omtalt i en artikkel om samme tema. Jeg fikk en liten liste fra både prosjektleder og fra kommunen, hvor jeg sendte ut forespørsel til en liten andel av de, som til slutt resulterte i to intervjuer med to pedagogiske ledere fra to ulike barnehager.

3.4 Etiske hensyn

I ethvert prosjekt hvor informasjon skal innsamles via informanter, er forskningsetikk et viktig tema. I personopplysningsloven står det for eksempel at personopplysninger ikke lovlig kan behandles om personen ikke har samtykket til dette (Personopplysningsloven §8). Alle mine informanter har derfor i forkant av intervjuene undertegnet et samtykkeskjema (vedlegg 1) hvor informanten samtykker til at de vil stille til intervju, at de godtar bruk av lydopptak, og at de er informerte om at de når som helst kan velge å trekke seg fra intervjuet, uten å måtte oppgi noen begrunnelse. De nasjonale forskningsetiske komiteene presenterer 14 generelle forskningsetiske retningslinjer, deriblant kravet om frivillig informert samtykke og konfidensialitet som jeg har et ansvar for å sørge for at blir fulgt. (De nasjonale forskningsetiske komiteene, 2016) Det første kravet blir møtt med samtykkeerklæringen som sendes ut og undertegnes i forkant av intervjuet. Alle opplysningene jeg mottar om informanten og dens omgivelser vil bli anonymisert, slik at det ikke vil være mulig å gjenkjenne informanten i teksten. Jeg informerer og om at lydopptaket fra intervjuet vil bli transkribert, anonymisert og deretter slettet. Prosjektet ble også sendt inn til godkjenning hos Norsk senter for forskningsdata (nsd).

3.5 Datainnsamling

Dalland skriver at forholdene rundt intervjuet kan ha stor betydning for kvaliteten på samtalen, og at det dermed betyr mye at samtalen ikke blir forstyrret (Dalland, 2017, s. 81).

Begge intervjuene ble gjennomført i avgrensede omgivelser. Det første på et møterom i

barnehagen, og det andre på et kontor utenfor barnehagen. Det var ingen andre i rommene hvor intervjuene foregikk. For meg som uerfaren når det gjelder intervju, var det sentralt for mitt arbeid at samtalen ble gjennomført uten store distraksjoner. Jeg hadde god øyekontakt med informanten, og med tanke på at jeg brukte lydopptak, ble det lettere å fokusere på kontakten med informanten, og det ble lettere å stille oppfølgingsspørsmål for å få best mulig materiale som belyser min problemstilling på en relevant måte (Dalland, 2017, s. 84). Jeg valgte å sende ut min intervjuguide til informantene i forkant av intervjuene. På denne måten fikk informantene mulighet til å tenke over punktene på forhånd, dette tror jeg var et gunstig valg, da jeg opplevde å motta reflekterte og gjennomtenkte svar fra begge informanter. Begge informantene viste stort engasjement og interesse for temaet, som kom godt fram i samtalen. Det å ha en intervjuguide som grunnlag gjorde og at jeg kunne fokusere på samtalen, og likevel få svar på alt jeg lurte på. Spørsmålene i intervjuguiden stilte jeg etter som jeg følte det var passende.

3.6 Bearbeiding av data

Etter intervjuene var gjennomført, transkriberte jeg de utfra lydopptakene. Å transkribere betyr å skrive ned ord for ord det som er blitt sagt (Dalland, 2017, s. 88). Da dette var gjort leste jeg gjennom transkriberingen og markerte ut det jeg synes var interessant, disse markeringene fargekodet jeg ut fra 4 overordnede temaer: Organisering og personalarbeid (gul), deltakelse (rosa), resultater av arbeidet (blå) og andre interessante utsagn (grønn). På denne måten fikk jeg systematisk trukket ut det jeg fant mest spennende ut fra transkriberingen, samtidig som jeg ble bedre kjent med det som kom fram i intervjuet. Etter dette var gjort, startet jeg et arbeid med å kode intervjuene, for å bli enda bedre kjent med hva som hadde blitt sagt. Dette gjorde jeg ved å først skrive ned hovedspørsmålene fra intervjuguiden i en kolonne i en tabell. Deretter lette jeg gjennom begge intervjuene, for å finne kjernen i det de sa, før jeg noterte disse under. Dette gjorde det mulig å lage ulike koder, som ble stående som en slags kjerne av intervjuene. Prosessen ved å kode materialet handler om å dele data inn i mindre deler, og gi de et navn, også kalt åpen koding. Det er den delen av analysen hvor en navngir fenomener gjennom nøye gjennomgang av materialet (Postholm, 2010, s. 88). Disse kodene lagde jeg ut fra det informantene hadde sagt, altså fant jeg ikke på disse kodene selv, men brukte ord og setninger som faktisk hadde kommet frem i intervjuene. Men, etter å ha presentert materialet mitt for veileder, og da hva jeg synes var utfordrende med arbeidet, ble jeg rådet til å se på materialet med et nytt og litt større blikk.

Kodene jeg hadde generert var for tett knyttet til dataen, og ga meg lite rom for tolkning. Jeg gikk derfor tilbake til transkriberingene mine, og jobbet med å lage færre, og større koder, og endte til slutt opp med tre: Musikksamling, etterutdanning i personalet og deltakelse. Dette er tre overskrifter som bedre beskriver fenomenene som kom til uttrykk i intervjuene. Altså har jeg samlet disse kodene i tre kategorier på bakgrunn av fellestrekk i de to intervjuene. Disse er: Musikksamling, etterutdanning i personalet og deltakelse.

3.7 Kritikk

3.7.1 Kildekritikk

Kildekritikk er et begrep som handler om hvorvidt de benyttede kildene er troverdige eller ikke. Det viktig å gjøre en vurdering om kildene jeg benytter meg av, er pålitelige og troverdige. Det finnes to sider ved kildekritikk, ifølge Dalland. Det første aspektet handler om å finne den litteraturen som belyser min problemstilling på best mulig måte, mens det andre aspektet går ut på å redegjøre for den litteraturen jeg faktisk anvender i oppgaven. Videre hevder han at troverdigheten til oppgaven, samt dens faglighet avhenger av at kildegrunlaget beskrives og begrunnes godt. (Dalland, 2017, s. 152)

3.7.2 Metodekritikk

Metodekritikk handler om å gjenoppta metodespørsmålet til ny drøfting etter dataen er samlet inn. Hvordan kunne min innsamling blitt optimalisert bedre, hvordan fungerte metodebruken, var den et tjenlig redskap til å besvare problemstillingen? (Dalland, 2017, s. 55)

I etterkant av min datainnsamling, ser jeg at det kunne vært fordelaktig å intervju en pedagog fra en barnehage som ikke var deltakende i prosjektet «fra musikk til språk». Da ville jeg kanskje fått et mer nyansert bilde av hvordan en kan jobbe med musikk i arbeid med norsktilegnelse. Det var veldig tydelig i mine intervjuer at de hadde deltatt på samme kursrekke, som gjorde at mange av svarene var ganske like. Jeg tror og det kunne vært fordelaktig å få observere en musikksamling, slik at jeg selv kunne sett et eksempel på hvordan en kan jobbe systematisk med dette temaet.

4.0 Empiri

Empiri er et vitenskapsteoretisk begrep som handler om å innhente kunnskap i forskning ved hjelp av systematiske observasjoner og undersøkelser. Med andre ord, det som understøttes av eller baserer seg på erfaring (Tønnesen, 2018). I denne delen av oppgaven vil jeg presentere

data jeg har samlet inn, og funnene jeg har gjort. Og med det skape et grunnlag for å svare på problemstillingen min, ved hjelp av forskningsspørsmålet mitt.

Jeg har som tidligere skrevet intervjuet to pedagogiske ledere fra to ulike barnehager. Begge disse barnehagene deltok i prosjektet «fra musikk til språk» noen år tilbake, som jeg vil komme tilbake til senere. Begge disse barnehagene har store andeler av barn med andre morsmål enn norsk.

4.1 Musikkksamling

Med musikkksamling mener jeg en voksenorganisert samling hvor musikk er i fokus. Dette underkapitlet tilsvarende den første av tre kategorier som ble utarbeidet på bakgrunn av analyse av datamaterialet, gjennom koding og kategorisering. Denne kategorien er gitt tyngde på bakgrunn av at min problemstilling handler om det organiserte arbeidet.

Som allerede skrevet, har disse barnehagene deltakelse i prosjektet «fra musikk til språk» til felles. Og måten de to barnehagene holder en typisk musikkksamling fremstår som svært like i de separate intervjuene, og gjør det dermed ganske trygt for meg å anta at dette formatet er viderefremidlet fra denne kursrekken.

Begge informanter forteller om hvordan alle samlingene har en fast ramme. Kulset (2015) skriver om hvordan det å ha klare rutiner etablert, er et av de viktigste hjelpemidlene en har i starten på andrespråktilegnelsen (Kulset, 2015, s. 56). «Så har vi noen faste rammer sant, med fast begynnelse og fast slutt, også har vi egentlig fast innhold i midten der og, men det varierer vi litt på en måte sant». Formatet på en samling kan nok likevel ikke betegnes som en rutine, men jeg tolker dette som at forutsigbarhet i slike samlinger kan gjøre det lettere å plukke opp deler av språket, når formatet er gjenkjennelig og gjentakende.

På den andre siden snakker også begge informantene om hvordan disse samlingene bryter med den tradisjonelle samlingen hvor, som informant 1 forteller: «ungene skal sitte fint, og så skal pedagogen finne på et eller annet de skal lære». I disse samlingene er både voksne og barn med i sang og bevegelse, i et format som på noen måter kan minne om kaos. Kulset skriver i samme avsnitt om hvordan musikk skaper ro i sinnene våre da musikken i seg selv er organisert. Musikken skaper gjentakelse av tekst, melodi og bevegelser, og kan på den måten

bidra til en følelse av trygghet og forutsigbarhet hos de minoritetsspråklige (Kulset, 2015, s. 57). Vær aldri redd for kaos, skriver hun (Kulset, 2015, s. 40)

Et annet sentralt fellestrekk hos de to informantene er fokuset på å synge mye, og prate lite. «Du skal putte ballen på forskjellige steder på kroppen, sant, så får de velge, sant og da trenger ikke du si så mye, sant», forteller informant 2. Som jeg skrev i kapittel 2, kan det antas at barns motivasjon til å lære noe nytt, styres av blant annet oppmerksomhet, som er den mest primitive refleksen vi har (Eir & Gregersen, 2002, s. 190). Jeg spurte begge informanter om de følte at denne måten å gjøre samling på, holdt på barnas oppmerksomhet, noe de begge sa ja til. Dette kan kanskje være et tegn på at det å prate i samlinger har mye mer med de ansatte å gjøre enn det er til fordel for barna. Kulset skriver at prat kan gjøre at en musikksamling «synker som en stein», og at musikken gjør alt for oss ved at barnas oppmerksomhet ofte vil være tilstede allerede fra en forbereder seg på å starte første frase i en sang (Kulset, 2015, s. 40).

Konkreter er det fellestrekket jeg vil trekke fram som en arbeidsmetode i disse musikksamlingene. Å bruke konkreter åpner opp for ulike og flere måter å jobbe med musikk på. Begge bruker rekvistitter, gjenstander eller bevegelser i sangene de bruker. Informant 1 forteller om larver de har kjøpt inn som de bruker når de synger om «Lille Larven Aldrimett», mens informant 2 forteller om ballen de plasserer på ulike kroppsdelene før de synger om den, hun nevner også bevegelsesangen «hode, skulder, kne og tå». Høigård skriver at om en skal lære seg ikke bare betydninger av ord, men også å utvikle gode, stabile uttrykk, er det viktig med førstehåndserfaringer. En førstehåndserfaring handler om at en får direkte, sansemessig erfaring med referentene. Gjennom andrehåndserfaringer lærer en ordenes betydning gjennom forklaringer og beskrivelser (Høigård, 2013, s. 163). For eksempel ved å synge «hode, skulder, kne og tå» får en førstehåndserfaring med de ulike kroppsdelene som nevnes fordi en kopler de til deres plassering, og da deres betydning. Om en hadde sunget sangen uten bevegelsen vil en ikke få samme innsikt i ordenes betydning. Derfor er dette med førstehåndserfaringer så viktig i barnehagen, og ikke minst for barna som ikke snakker norsk i utgangspunktet. Å ta med seg konkreter og bevegelser inn i musikken kan kanskje dermed føre til at språket «lures inn i hjernen» i en ny dimensjon.

4.2 Etterutdanning i personalet

Etterutdanning i personalet er min andre av tre kategorier som ble opprettet på bakgrunn av omtale om hvordan personalgruppene gjennom ulike tiltak har jobbet med kompetanseheving rundt temaet musikk i barnehagen.

Begge disse barnehagene hadde et personale, eller enkeltansatte som hadde en interesse for musikk. Informant 1 fortalte at hun jobbet med mange musikere, og følte seg veldig heldig i den sammenheng. Informant 2 forteller at de har en konsulent inne som har drevet masse med musikk. Altså hadde begge barnehagene en interesse som lå til grunn for at de valgte å melde seg på prosjektet «fra musikk til språk» i 2013/14. Informant 1 forteller at grunnen til at de meldte seg på var at selv om mange i barnehagen var musikere, manglet de et didaktisk redskap, eller et faglig påfyll rundt det å jobbe med musikk med barn. Denne barnehagen har også kurset seg videre gjennom en studietur, de har også hatt besøk av Lars «TrommeLars» Kolstad på personalmøter, hvor de har blitt introdusert for trommesirkel som en annen arbeidsmetode. Informant 2 nevner ikke noe annet enn «fra musikk til språk», men i intervjuet ble det hyppig tatt opp, og dannet på en måte kjernen i selve intervjuet.

Dette er altså to barnehager som har jobbet mye med å implementere musikk inn i hverdagen, gjennom kursing på bakgrunn av interesse. De har også hatt fokus på at alle i personalgruppa skulle være med. Informant 1 sier «Det er og et poeng at det ikke kan bare være pedagogene som driver med dette, sant, det må være noe vi gjør sammen». De har brukt mye tid på å jobbe med dette i etterkant av kursrekkene, og gjennom dette er det tydelig at de har tilegnet seg ny kunnskap og nye erfaringer som gjør at disse barnehagene har kanskje et litt annet, og mer utradisjonelt syn på hva en samling skal være. Det kan virke som om denne etterutdanningen og satsingen hos personalet har ført til at de har et annet fokus i samlingene, som handler mer om trivsel og musikkglede hos både barn og voksne, og med det «sniker de inn» et pedagogisk innhold fremfor at «ungene skal sitte fint, og så skal pedagogen finne på et eller annet de skal lære».

Når jeg spør om personalgruppa har hatt noen utfordringer med dette arbeidet, er det særlig det å ikke syns at en synger noe fint, som kommer frem. Stemmeskam er et gjentakende begrep hos Nora Kulset, altså å være flau over egen stemme, ofte særlig foran andre voksne mennesker og kolleger. Hun viser til Schei (2011) som hevder at stemmeskam kan ødelegge musikalsk utfoldelse, og det er viktig at en får kunnskap om hvilke tiltak som kan bidra til at

denne stemmeskammen ikke tar overhånd (Schei, 2011, s. 99). Denne teksten handler om hvorvidt stemmeskam kan overvinnest, vinkles mot sangutdanning, og dermed det å synge for et publikum på en scene. Kulset hevder likevel at dette også er relevant i barnehagen, og spør om stemmeskam egentlig er noe som snakkes om i personalet? Selv har jeg vært i flere barnehager for det synges lite, og de ansatte sier rett ut at de ikke liker å synge, og at det derfor blir valgt bort (Kulset, 2015, s. 36-37). Informantbarnehagene har også hatt dette som en utfordring, men etterutdanningen har tydelig tvunget de til å diskutere det, for så å jobbe med det. Eksponeringsterapi og samarbeid er det som kommer fram. Begge informantene snakker om at de har måttet øve på å utfordre seg selv til å synge i samlingsstund, og at de har jobbet målrettet med å komme forbi «sperran». «De må få lov til å utvikle seg i sitt tempo, men samtidig ikke på en måte, eh, gi slipp på kravene sant, nå har vi bestemt at vi skal drive med dette, og da er du nødt til å finne en vei og, sånn at du kan delta med et eller annet» forteller informant 1 når jeg spør om hvordan de har jobbet med dette. Informant 2 sier «det er mange som kan syns det er, litt sånn, vanskelig å sitte foran å synge» og videre «har alltid prøv å fremme det veldig at det gjør ingenting hvordan man synger og, man må bare liksom gjennom disse fasene der man syns kanskje det er litt sånn flaut». Altså har de ved hjelp av å hjelpe hverandre, sette mål, og være bestemt i satsingen, kommet seg over stemmeskammen, som jeg tror er en sentral årsak til at mange barnehageansatte kanskje ikke synger så mye.

4.3 Deltakelse

Jeg har valgt å gi deltakelse en egen overskrift i denne analysen, fordi det var et så gjentakende ord i begge intervjuer, både når det gjaldt de voksnes og barnas deltakelse i samling, og barnas deltakelse i lek i hverdagen. Kodene peker på relasjoner mellom voksne og barn, voksenrollen og styringen av aktiviteter.

«De [barna med minoritetsspråklig morsmål] får lov til å delta på sine premisser, sant, at de ikke føler på nederlag, sant». Begge barnehagene har et fokus på å finne løsninger som gjør at alle barn skal få mulighet til å delta med det de kan delta med. Om det er bevegelser, lyder, synging, eller bare å lytte. De trekker fram begge to at de har sett at barn som ikke kan norsk, kanskje ikke deltar veldig aktivt i sangene i samling, men at de, etter repetering, plutselig slenger seg med, ofte på ganske godt norsk. Dette kan vise til at informantene aktivt jobber med musikk i arbeid med norsktilegnelse, men også at de ikke har det «travelt» med at barna skal lære seg ordene. De har tillit til at ved å gjenta, bruke konkreter, bevegelser og holde

samlingene lekne og lystbetonte, vil barnet til slutt kunne delta med hele seg. «For det er noe med musikk som gjør det til at vi, altså det er noe med fellesskapet sant, vi er sammen om dette. Alle kan delta, på sitt vis». Det er ikke et press på at noe skal læres, som informant 1 nevner når hun snakker om den tradisjonelle samlingen. Dette henger også sammen med den nordiske barnehagetradisjonen hvor en har et helhetlig syn på læring, hvor lek, læring og omsorg må ses i sammenheng (Kunnskapsdepartementet, 2009, s. 59). For disse barnehagene er det tydelig at musikkamlingene er preget av glede, trivsel og lek, som igjen kan koples til Kulset som skriver om det å holde de limbiske strukturene «fornøyd», slik at hjernen er «rustet» til å ta imot mest mulig ny informasjon. Annen forskning har også vist at når en synger sammen, øker verdiene av oksytocin, samtidig som stresshormonet kortisol, reduseres. Altså det stresset barn som ikke kjenner språket majoriteten snakker, kanskje føler på, kan antas å reduseres i slike musikkamlinger (Kulset, 2015, s. 78).

De snakker og begge to om viktigheten av at de som personale også deltar. «Også gjelder det for oss, i personalgruppa å være der og støtte og delta, sant. Det er noe med å glede seg sammen med de, og ha det kjekt sammen med unger, sant» forteller informant 1. Informant 2 sier det på en litt mer indirekte måte, «Jeg ser at ungene syns det er kjekt, men jeg syns det er en veldig givende del av jobben å lede en sånn samling». Begge informantene snakker med et enormt engasjement gjennom hele samtalen, som kan tyde på at dette er noe de har satset på, og jobbet mye med. De har jobbet for å overkomme stemmeskammen, og dermed klart å «senke skuldrene sine» i musikk situasjoner sammen med barna, og ser dermed igjen resultater både hos barn, og hos de voksne. Informant 2 forteller om hvordan hun syns det er så gøy å lære av de andre voksne de samlingene hun selv ikke er leder, og at det har gitt en ny motivasjon på jobb. Altså har de klart å implementere musikkglede inn i personalgruppa også, via å engasjere seg, og delta i samlingene sammen med ungene. «95% av de samlingene er nydelige» sier informant 1, informant 2 sier «Du blir liksom så engasjert, altså det er ikke så vanskelig å bli engasjert liksom, for ungene de eh, åh, de syns det er så kjekt».

Begge informanter forteller og at de bruker sanger og musikk barna kjenner hjemmefra, eller bruker barnas spontane sang-, og kulturuttrykk i hverdagen i samlingen. For eksempel sier informant 1: «Når ungene begynner så prøver vi å finne ut hvilke sanger har det sunget litt hjemme, er det noe de er opptatt av, også tar vi det inn i musikkstunden». Informant 2 sier; «vi syns det var kjekt at foreldrene kommer med sanger som de synger hjemme, sant», og

senere når hun snakker om at de bruker rekvisitter fra barnas kulturer; «De syns det er kjekt, ja, ser de stråler litt sånn ekstra», og videre «Ja, de får vist fram, det som er særegent, også snakke høyt om det». Altså legger de vekt på medvirkning gjennom både spontane uttrykk og samarbeid med hjemmet. De forteller begge to om at de ser at barna syns det er stas og får gjerne en slags «boost» (Begrep brukt flere ganger av informant 1) ved at de får vist fram sin egen sang, sitt flagg, eller noe annet som er særegent for det barnet. Medvirkning er som kjent, et eget kapittel i rammeplan, samt et sentralt punkt i FN's barnekonvensjon, og dermed en av grunnpilarene i den norske barnehagen. Det står i rammeplanen at barnehagen skal være bevisst på barnas ulike uttrykksformer og tilrettelegge for medvirkning tilpasset alle aldre (Kunnskapsdepartementet 2017, s. 27). Jeg hevdet allerede i innledningen av denne oppgaven, at det å synge er en naturlig uttrykksform for barn, og en sentral del av barnekulturen. Dette ser det ut til at disse barnehagene også er bevisste på, og bruker dette som grunnlag for medvirkning av selve innholdet i musikkksamlingene. På denne måten, kan det se ut til at barna blir enda mer engasjert, og får en ny motivasjon for å delta i samlingene, både ved at de får mulighet til å delta med noe de er sikre på at de kan, som vil gi selvtillit. På samme tid blir de på et vis vist fram for de andre barna, med noe som er spesielt for de, som igjen kan gi en statusøkning hos de norskspråklige barna.

5.0 Drøfting

De språklige og sosiale gevinstene i arbeidet med å implementere kursinnholdet fra «fra musikk til språk» har ifølge informantene vært mange. De forteller begge om barn som kanskje ikke deltar så mye i starten, og som ikke har norsk som morsmål, plutselig etter litt gjentakelser er med og synger, på godt norsk. De har og sett at det har store sosiale gevinster, at det har blitt lettere for barna å delta i det sosiale fellesskapet utenfor musikkksamlingen. I denne delen vil jeg drøfte hvorfor og hvordan de språklige og sosiale gevinstene har vært så store ved å ha jevnlig musikkksamling, og hvilke tanker jeg selv har gjort meg, ved hjelp av funnene jeg redegjorde for i forrige kapittel, og litteratur jeg har redegjort for tidligere i oppgaven.

Tankene jeg sitter igjen med etter å ha intervjuet to pedagoger, og deretter gjort en analyse, er at mye av ansvaret ligger på de voksne. Det er enkelte elementer som mine to

informantbarnehager har klart å finne ut av, som kanskje gjør at de skiller seg fra de barnehagene som ikke jobber musikk i språkarbeid på en helhetlig måte.

De har, metaforisk sett, «sluppet ned skuldrene» på flere nivåer. For meg virker det som om maktforholdet mellom voksne og barn utjevnes i disse musikksamlingene. I det minste forminskes det maktforholdet som naturlig er tilstede i barnehagehverdagen. Altså er det ikke et like stort skille mellom barna og «autoriteten». Jeg tror dette er fordi de først og fremst har klart å slippe seg løs fra den «tradisjonelle» samlingsformen, hvor alle har sin faste plass som ingen skal flytte seg fra, og hvor ingen skal si noen ting med mindre de blir spurt om det. Jeg har selv vært med på flere ganske uinspirerte samlinger hvor innholdet er lite planlagt og egentlig helt likt som dagen før. De snakker gjerne om hva slags vær det er ute, hva de skal ha på seg ute i den typen vær, kanskje de teller litt, lister opp de ulike dagene i uka eller måneder i året, også synger de kanskje noen få sanger hvor det lyser lang vei at den voksne ikke føler seg komfortabel. Stemmeleiet er lavt, ungene er med, men ikke med samme engasjement som det mine informanter har gitt meg et bilde av at barna i deres barnehager er. I disse samlingene var det generelt mye snakk fra de voksne, som barna relativt fort ble lei av, som førte til uønsket uro, som igjen førte til at samlingen i seg selv ble ganske stiv, kjedelig og lite engasjerende. Jeg mener ikke med dette at alle samlinger må være nøye planlagte, og med nytt innhold hver dag, og heller ikke at alle samlinger som ikke fokuserer på musikk som innhold, er slik som den beskrevet over, men jeg syns skillet mellom enkelte samlinger jeg selv har opplevd, og de samlingene jeg har blitt fortalt om i intervjuene mine, er veldig interessant.

Informantene mine har gjennom kursingen i «fra musikk til språk» klart å lage nye rammer for samling. Ungene kommer inn, det blir snakket lite, og sunget mye, og det så vidt jeg har forstått oppfordres til å danse, bevege seg og delta i det som skjer i fellesskapet. Stemningen er høy, og det at en faktisk lærer et nytt språk blir skjult under den lekne atmosfæren. Kulset skriver også om dette i sin litteratur, om hvordan musikken er en naturlig oppmerksomhetsholder, og hvordan det å snakke i musikksamlinger, ofte gjør at barna mister oppmerksomhet (Kulset 2015, s. 39). Mine informanter har begge fokus på å synge mye, og snakke lite, og begge hevder at alle deltar, og at oppmerksomheten holdes gjennom hele samlingen. Altså tror jeg det er riktig å hevde at litteraturen har hold i det disse pedagogene erfarer i sin barnehagehverdag.

En annen ting jeg tror er sentralt i hvorfor disse barnehagene har fått dette så bra til, er at de selv er med og deltar i kaoset. En av de sterkeste oppfatningene jeg har gjort meg gjennom et treårig studieløp, er at det er en stor utfordring å lære noe nytt, utforske eller utvikle seg, om en ikke trives eller føler seg trygg, sett og støttet i miljøet hvor denne læringen, utforskningen og utviklingen skjer. Det å komme inn som barn i en barnehage hvor de andre snakker et annet språk enn deg, kan jeg se for meg som ganske stressende. De aller fleste kjenner jo ofte på en litt høyere puls når vi står overfor nye situasjoner, eller skal prøve oss på noe vi ikke har gjort før, som vi ikke vet om vi får til. I barnehagen tror jeg det både er viktig at barnet får delta i fellesskapet med andre barn, og at de får en trygg relasjon til de voksne, slik at det blir lettere for de å anse oss som trygge havner for både trøst og utforskning. En god voksen/barnrelasjon tror jeg bygges i alle mulige hverdagssituasjoner i barnehagen, også i samling. Jeg vil dermed tørre å påstå at det er lettere å bygge en god og trygg relasjon til en voksen som deltar i sangen, som engasjerer seg, og som ikke minst gleder seg sammen med barna i musikken, i motsetning til en av samlingene jeg deltok på i praksis, hvor den voksne sitter stivt og forteller om været på en uinspirert måte. Dette tror jeg gjelder i veldig mange andre aspekter hvor det er en autoritet involvert. Fagene vi liker best på skolen, er ofte de fagene som har en engasjert, inspirerende og deltakende lærer. Om vi trives, føler oss trygge og ivaretatt, tror jeg at både det å delta i fellesskapet, og å tørre å prøve nye ting, og dermed tørre å ikke nødvendigvis få det til, men likevel reiser oss og prøver igjen, enklere enn om situasjonen er omvendt.

Informantene sier at de ser at musikken fungerer som en inngangsport til det sosiale, som de og begge hevder er avgjørende for å lære et språk. Som jeg skrev i teoridelen, er språket barn bruker, stort sett her og nå-sentrert. Altså kan barn bygge opp et ordforråd som de kan bruke i lek, ganske fort. Jeg tror at dette er lettere å lære i samspill med andre barn, da, som også tidligere skrevet, det voksne språk krever et langt større ordforråd for å kunne kommunisere. Jeg vil dermed tro at de voksnes språk kanskje vil være litt vanskeligere å forstå, enn andre barns. Men at vi, ved å delta sammen med barna, og glede oss med de, kan sørge for at vi fungerer som trygge havner for trøst, og for utforskning. Her vil jeg igjen vise til Nora Kulset sin litteratur om det doble dilemmaet. Disse barnehagene har klart å bryte det språklige dilemmaet som hevder at for å kunne lære et språk, må en delta i fellesskapet, men for å delta i fellesskapet, må en lære språk (Kulset, 2015, s. 86). Om vi som voksne i barnehagen også tilpasser vårt eget språk, og «henter opp trådene» fra samlingene, kan innholdet i

musikksamlingene få overføringsverdi i leken, som jeg tror vil ytterligere bidra til å bryte dette dilemmaet.

Det er masse språk i musikk, og masse musikk i språk, men det er og melodi, lyd, rytme og bevegelse, som gjør at det blir lettere for alle å delta, som gir de som ikke kan norsk, en mulighet til å delta med det de har å delta med. På den måten har de fått innpass i fellesskapet, ved hjelp av musikken, samtidig som en kan anta at de sosiale omgivelsene stimulerer de prosessene som hjerneforskere har identifisert at har med språkopplæring å gjøre, eller metaforisk sett «lurt språket inn i hjernen ved hjelp av sang» (Kulset, 2015, s. 44). Særlig tror jeg det blir lettere for barna å delta på egne premisser, når de bruker sanger og kulturspesifikke konkrete barna kjenner fra før. På bakgrunn av egen erfaring tør jeg påstå at det er mye lettere å høre på innspillene til barna som gjør mye ut av seg, enn de som er litt mer lavmælte. Ved å jobbe for å plukke opp det de litt tause barna, eller barna som ikke har norsk som morsmål uttrykker i hverdagen, eller samarbeider med hjemmet, får vi «dratt disse barna fram i lyset», og vist de litt frem for de andre barna. Altså, blir barna med målspråket, på et vis tvunget til å legge merke til barna med andre morsmål, og ved å vise frem en unik side, om det enten er et instrument, en sang, eller det å bruke morsmål, bruker vi noe som er nytt og spennende for de norskspråklige barna også. På denne måten bruker vi også mangfoldet i barnegruppa som en ressurs, og sikrer medvirkning hos alle barn. Det er vanskelig å skulle delta i noe vi ikke vet hva er, som vi ikke forstår, eller ikke vet om vi får til. Som tidligere skrevet er jo det det fine med musikk, at det er så mange flere elementer enn teksten. Men, jeg tror likevel det å bruke noe som er kjent for de som ikke kan norsk, gir de en helt annen forutsetning for å delta, og kanskje kan dette bryte en liten barriere, og gjøre det lettere å hive seg ut i det litt mer ukjente.

Jeg har selv sunget hele livet, og kommer fra en ganske musikalsk familie. Jeg jobber med musikk ved siden av studiene, og studerte musikk på videregående. Altså er musikk min primære interesse og fritidssysse, og det har det vært så lenge jeg kan huske. Så jeg forstår at det blir veldig lett for meg å si at det ikke er så farlig om en synger fint eller ikke.

Jeg tror at stemmeskam er hovedgrunnen til at det er så mange barnehager som ikke bruker musikk på en bevisst måte. I dag er musikk ofte forbundet med prestasjon, og det er nok mange som tenker at de heller vil overlate synginga til de som kan det. Selv studerer jeg med mange som sier at de ikke har lyst til å syng i barnehagen, nettopp fordi de ikke synes de har

fin nok stemme. Alle barnehagelærerstudenter har musikk som fag en gang i løpet av studieløpet. Og fra mitt ståsted som student, mener jeg at det å bli kjent og komfortabel med egen stemme, er noe som burde prioriteres mer i studiet. I min musikkundervisning måtte vi synge foran andre studenter, både sammen og alene, men vi øvde aldri på å sette i gang sanger for eksempel. For min del, skulle jeg ønske vi hadde mer undervisning som tok tak i sang og stemmebruk som et verktøy, og hvordan det å synge i barnehagen i vår rolle som barnehagelærere og pedagogiske ledere, er noe helt annet enn rollen vi for eksempel ville hatt på en scene. I dagens studieløp er musikk en liten del av faget kunst, kultur og kreativitet, og utgjør ganske få studiepoeng. Nå er det klart at jeg på bakgrunn av min store interesse for temaet gjør at jeg setter dette faget veldig høyt, men jeg syns musikk har for liten plass i dagens studieløp. Jeg velger å tro at de barnehagelærerstudentene som ikke syns de synger særlig fint, kanskje ikke hadde vært så negative til det å skulle synge i barnehagen, om faget hadde fått større plass, både i seg selv, og innad i andre fagområder, som for eksempel norsk. Med under 10 studiepoeng kan det bli utfordrende å bli kjent og komfortabel med ens egne stemmer, dermed blir det også en utfordring å bli trygg på det å lede en gruppe i sang, eller andre musikalske uttrykk. Men om faget fikk større plass, og fikk et større fokus på det å bli kjent og trygg på egen stemme, vil kanskje interessen øke hos flere, og kanskje ville flere ikke være så ukomfortable med å skulle synge i barnehagen.

Stemmeskam er en utfordring jeg tror veldig mange barnehager har, deriblant begge informantene, i sine respektive barnehager. Men, disse barnehagene har også virkelig gått inn for å implementere musikk i hverdagen, satse på dette arbeidet, og da dermed jobbe aktivt for at alle skal bli så komfortable som mulig med sin egen stemme. For meg virker det som om de begge ser på det at ungene syns det å ha musikksamling, og da at de voksne er aktivt deltakende, er så gøy, som en motivasjon til å jobbe med det å bli komfortabel med egen stemme. Jeg har jo som tidligere skrevet, vært i flere barnehager hvor det synges lite, og hvor de hevder at det er fordi de ikke syns de synger fint nok. Jeg tror nok og det har en del med interesse å gjøre også. Noen elsker å synge, og gjør det til tross for at de kanskje heller ikke syns de synger fint, altså har kanskje interessen gjort at de har overvunnet stemmeskammen. Men det er klart at om du ikke syns du synger fint, og kanskje ikke heller har den største sanginteressen, vil en nok ikke ha den samme motivasjonen til å jobbe seg forbi sperren mange opplever på bakgrunn av stemmeskam. Her har jo derfor informantbarnehagene mine en ganske stor fordel, da de begge enten selv, eller har kolleger som har en genuin interesse

for musikk generelt, og for musikk i barnehagen. Jeg vil tro at det er lettere å jobbe for å bli kvitt stemmeskammen sin, om en blir motivert av noen som brenner for musikk, som veldig gjerne vil at du skal synge med den stemmen du har. Jeg tror at en viktig faktor her, er at en jobber for å finne noe en interesserer seg for i musikken, og jobber utfra dette. Informant 2 snakker om at for de var det viktig å bruke sanger som de voksne også likte, som det var enkelt for de å engasjere seg i. Jeg tror det ligger mye i dette. Om du i utgangspunktet ikke er så glad i å synge, blir det vanskelig å engasjere seg sammen med ungene, om du ikke liker sangene som brukes i samling. Selvfølgelig er ikke det en grunn til å ikke synge sanger som barna liker godt, men jeg tror at det kan være en god inngangsport mot å skulle bli komfortabel med å lede musikkksamling, og å synge foran andre mennesker med engasjement.

Nora Kulset (2015) har altså skrevet litteratur og teori rundt musikk og utvikling av norsk som andrespråk i barnehagen som jeg opplever at har hold i det jeg har blitt fortalt om barnehagehverdagen til to informanter som satser og jobber målrettet med musikk i arbeid med norsktilegnelse hos fremmedspråklige barnehagebarn. I en promoteringsvideo laget for krafttak for sang, og «syngende barnehager» forteller hun at det å synge først og fremst handler om tilknytning og trivsel. Dette er det tydelig for meg at informantene har som hovedfokus, og at de ved å «senke skuldrene», tåle litt kaos, ha et lekent uttrykk, delta og rett og slett synge med stemmen de har. Dette tror jeg er hovedelementene som gjelder hos de barnehagene som får til dette arbeidet. Som tidligere skrevet, er jeg stor tilhenger av tankegangen om at sterke relasjoner og trivsel er viktig å ha på plass for å kunne lære noe. Kulset sier at det å synge først og fremst handler om tilknytning og trivsel, jeg tror dette er grunnlaget for å lære seg et nytt språk (Krafttak for sang, 2017). Altså er det relasjonene en skaper gjennom å synge, som jeg anser som den sentrale årsaken til at musikk er en så god ressurs i arbeidet med norsktilegnelse hos barn med fremmedspråklig morsmål.

6.0 Oppsummering

Min problemstilling er: «Hvordan kan barnehagen bruke musikk i organisert arbeid med utvikling av norsk som et andrespråk i barnehagebarn?».

Etter å ha samlet inn data på temaet, bearbeidet det og deretter drøftet det har jeg kommet fram til en besvarelse til problemstillingen. Norsktilegnelse hos barn med fremmedspråklig morsmål har stort potensiale for å komme av seg selv, ved hjelp av sang og musikk som

bidrag til å bryte det doble dilemmaet. Ved å synge får barna likere status, og de har det gøy sammen. På denne måten blir det lettere å bli invitert med i lek ved andre anledninger. Det å synge har også en språklig fordel i at språket blir gitt i et lavere tempo, språket gjentas og ordfragmentering blir enklere.

Barnehagen kan bruke musikk i arbeid med språkutvikling hos flerspråklige barnehagebarn ved rett og slett å synge. Min data tilsier at det å synge sammen både voksne og barn, er med på å bygge relasjoner, skape tilhørighet og trivsel. Og ved å fokusere på at en skal bruke mye musikk i samling, og ikke prate noe særlig, samt bruke konkrete og bevegelse, og gjenta sangene kan en optimalisere den språklige gevinsten. Gjennom å fokusere på sangen blir det lettere for barna å holde oppmerksomheten gjennom samlingen, som gjør det lettere å tilegne seg norsk som andrespråk. Konkrete og bevegelse kan være med på å gi barna førstehåndserfaringer med språket. Ved gjentakelser får barna en følelse av forutsigbarhet, som kan styrke trivselsfølelsen.

Når de gjelder voksenrollen vil jeg hevde at det som utpeker seg som sentralt i musikkarbeidet med de flerspråklige er å delta selv. Det å «senke skuldrene», ikke ha for mye fokus på orden, å synge og danse med barna, med den stemmen en har, tror jeg er viktig. Dette danner også relasjoner mellom barn og voksne, som igjen kan gjøre det lettere for barna som ikke har norsk som morsmål å utforske det ukjente, og også der hjelpe norsktilegnelsen.

Arbeidet med denne oppgaven har gjort meg oppmerksom på hvor lett musikk kan bli anvendt til å jobbe med språkutvikling egentlig er. Jeg ble veldig fascinert over hvor lite som faktisk skal til. En trenger ikke kunne spille gitar, føle seg flink til å synge osv. Det viktigste er at en bruker musikken for alt den er verdt.

All kunnskapen jeg har fått ved å jobbe med denne bacheloroppgaven, er kunnskap jeg gleder meg til å ta med meg videre.

7.0 Litteraturliste

Aalberg, E. A. & Semundseth, M. (2008). Språk + musikk = Sprusikk ☺. I Kibsgaard, S. (Red.), *Grunnleggende læring i et stimulerende miljø i barnehagen* (s. 96-127). Oslo: Universitetsforlaget

Berg, J, P. (2018, 7. mai). oksytocin. I Store medisinske leksikon. Hentet 24. april 2019 fra <https://sml.snl.no/oksytocin>

Bjørkvold, J-R. (2014). *Det musiske mennesket* (9.utg). Oslo: Freidig forlag.

Dalland, O. (2017). *Metode og oppgaveskriving* (6.utg.). Oslo: Gyldendal akademisk

Eir, H. & Gregersen, G. (2002). *Musikken spiller en rolle – en bog om musikk med de 0-8 årige*. Herning: Folkeskolens Musiklærerforening

Evensen, F., Sæheim, R. & Sørenbye, U. (2012). *Musikkglede i barnehagen – Lek med takt og toner*. Oslo: Kommuneforlaget.

Giæver, K. (2014). *Inkluderende språkfelleskap i barnehagen*. Bergen: Fagbokforlaget

Høigård, A. (2013). *Barns språkutvikling – Muntlig og skriftlig* (3.utg). Oslo: Universitetsforlaget

Krafttak for sang (2017, 13.september) *Syngende barnehage – Nora*. Hentet 6. mai fra <https://www.krafttakforsang.no/syngende-barnehage>

Kulset, N (2015). *Musikk og andrespråk – Norsk tilegnelse for små barn med et annet morsmål*. Oslo: Universitetsforlaget

Kunnskapsdepartementet. (2017). *Rammeplan for barnehagen: innhold og oppgaver*. Hentet fra <https://www.udir.no/globalassets/filer/barnehage/rammeplan/rammeplan-for-barnehagen-bokmal2017.pdf>

Kunnskapsdepartementet. (2008-2009). *Kvalitet i barnehagen*. (Meld. St. Nr. (2008-2009)).

Hentet fra

<https://www.regjeringen.no/contentassets/78fde92c225840f68bce2ac2715b3def/no/pdfs/stm200820090041000dddpdfs.pdf>

Malt, U. & Tranøy, K, E. (2018, 20. februar). empiri. I Store norske leksikon. Hentet 5. mai 2019 fra <https://snl.no/empiri>

Postholm, M, B. (2010). *Kvalitativ metode. En innføring med fokus på fenomenologi, etnografi og kausstudier*. (2.utg). Oslo: Universitetsforlaget.

Schei, T, B. (2011) *Kan stemmeskam overvinnes? Om helsefremmende aspekter ved profesjonelle sangeres identitetsarbeid*. Oslo: NMH-publikasjoner.

Sundberg, O, K. & Ledang, O, K. (2018, 25. april). musikk. I Store norske leksikon. Hentet 18. april 2019 fra <https://snl.no/musikk>

Utdanningsdirektoratet. (2018). *Tall og analyse av barnehager 2017*. Hentet 6.mai fra <https://www.udir.no/tall-og-forskning/finn-forskning/tema/tall-og-analyse-av-barnehager-2017/barn-i-barnehagen/#flere-minoritetspraktlige-barn-i-barnehage>

8.0 Vedlegg

8.1 Vedlegg 1: Informasjon/samtykkeskjema

Mitt navn er *****. Jeg sisteårsstudent på barnehagelærerutdanningen ved Høgskulen på Vestlandet, avdeling Bergen, og skal nå skrive min avsluttende bacheloroppgave. Jeg skal skrive en oppgave som handler om hvordan musikk kan benyttes som verktøy for norsktilegnelse hos barn med et annet morsmål enn norsk. Problemstillingen min er: Hvordan kan barnehagen bruke musikk i arbeid med språkutvikling hos flerspråklige barnehagebarn?

For å finne ut av dette bruker jeg kvalitativ forskningsmetode, og vil benytte meg av intervju. Jeg lurer på om jeg kan få intervju deg.

Jeg ønsker å bruke deg som informant til å samle inn den dataen jeg trenger i min oppgaveskriving. Jeg kommer til å benytte meg av lydopptaker under dette intervjuet, for å sikre mest mulig korrekt informasjon. Dette opptaket vil bli transkribert, før det slettes.

Alle opplysninger om deg og din arbeidsplass vil bli oppbevart konfidensielt under prosjektperioden, og ingen enkeltpersoner vil kunne bli gjenkjent i den ferdige oppgaven, alt vil altså anonymiseres. Lydopptaket vil bli slettet og annet datamateriale vil anonymiseres senest 3 uker etter intervju.

Oppgaven skal leveres 31.05.19. Det er helt frivillig å delta, og du kan når som helst trekke deg fra prosjektet uten å måtte oppgi begrunnelse. Om du lurer på noe vedrørende dette, eller andre aspekter ved prosjektet kan jeg nås på;

*****;

Telefon: *****

Mail: *****

Samtykke

Jeg har mottatt skriftlig informasjon og er villig til å delta i studien

Signatur og dato

Ser frem til et godt samarbeid!
Ta gjerne kontakt ved spørsmål og kommentarer.

8.2 Vedlegg 2: Intervjuguide

Hvordan jobber dere for å fremme språkutvikling hos flerspråklige barnehagebarn?

Hvordan bruker dere musikken som en del av arbeidet med språkutvikling hos flerspråklige barn?

På hvilken måte ser dere at det å synge er fordelaktig for tilegnelsen av et nytt språk? Ser dere at det har andre fordeler utover språktilegnelse

- Har du konkrete eksempler?

Hvordan har dere jobbet som personalgruppe med dette temaet?

- Har dere møtt på noen utfordringer? I såfall hvilke, og hvordan jobbet dere med disse? Hva mener du er rollen til barna med norsk som morsmål i dette arbeidet?

Hvordan foregår en typisk musikkamling med barna?

- Har du eksempler på andre organiserte aktiviteter utenom samling hvor dere bruker musikk i arbeid med språk?